

Konstituzioa eta alternatiba

KONFRONTUARI

Cadizeko konstituzioak eman zion hasiera. Horren ondorenean Estatu espainiarra zatitu zen konstituzionalista edo liberaletan eta absolutista edo legitimistetan; borroka aurrez aurrekoa eta odoltsua izan zen. Egia da euskal lurraldeak konstituzio horretan eskakizun eta ezaugarri batzu bazituela, nahiz eta nik badudan susmoa Nafarroako Giden batailoiek, Amezkoetako ti-grearen (Ormaiztegin jaioa halajaina) txokeko indarrek, ezer gutxi zekitela legez eta asko menperatu beharreko arerioaz: «beltz» liberala.

Etengabeko gerrate zibilek legeen legearen birtute eta okerren berekiko balorapen esentzialista bat ekarri zuten; eta gero, mitifikazioa aliatu eta etsaien aldetik. Konstituzionalista izatea edo Konstituzioaren aurkako jarri-erakundeak, gurutzatu ezin-eko hesia izan da aldaie eta tronoaren alde, federazio anarkista iberikoa, edo askatasun demokratikoaren alde zegoenarentzat. Konstituzioaren zioenak, progresista izan edo erreazionarioa, ez zuen bestelako garrantziarik benetako oinarritzeko kuestioaren aurrean: marko konstituzionala onartu edo ukatzea.

Horrela erori zen 1931ko abenduak 6ko Konstituzioa. Funtsezko araua hau, nere ustetan estatuak premia handikoak zituen lau arazo larriek erantzuna

ematen ziena: Eliza-Estatua harremanak, prozesu autonomikoa, nekazar erreforma eta botere militarrek zibilaren behar duen menpekotasuna. 1931ko martxoan marko juridiko politikoaren aldaketa aldarrikatu zutenek, 1939ko apirilaren 1ean lortu zuten bete bete.

Eta sar gaitezen 1978 Konstituzioak eragindako gaur egungo egoeran. Sorberritutako bloke antikonstituzionalak, muzin egiten dio berriz ere testu konstituzionalaren kritika —erraz eta egingarriari— eta zentratzen da sistimaren salaketan; justifikazioak aunitzak dira: A) ez ezagutzea interesatzen zaio, bere ustez frankismo erdian gaudelako, nahiz eta itxura sasi-demokratikoz; baieztapen ausarta,

ezarritako boterearen aurkako betiko borroka armatua justifikatzen duena. B) Eraketa sabinoak zaharrak berpizten dira, non Konstituzioak itxura hartzen duen Euskal Herriari inposatu zaion manu exotiko batena, nahiz eta aktibaz edo pasibaz (ikusitako abstentzio joria) ezezkua eman diona arau horri.

Horra ba, Konstituzioa ezagutzen ez edo ukatzen badugu, etereona izanda ere, zerbait behar da herritarren arteko bizimodua nolabait zuzentzeko. Ez digu balio Estatutuak, Konstituzioaren seme sasikoa; ezta legedi baskongadillo edo foralistak ere; gauza bera gertatzen da udaletako bozarekin, etsaien esku gehienetan. Zerk balio digu orduan funtzio antolatzaile hori betetzeko? Eraketa tribalak erantzuna eman diezagula: koaren susmoa daukat, eraketa katakunbikoa zeukaten aintzina-ko kristauak honi buruzko gogoetak egin zituzten era berean.

Beharrezkoa, derrigorra eta premiazkoa da, ikuspuntu antikonstituzional batetik, herriak Konstituzioaren ordezkari alternatiba bat aurkeztea eta onartzea. Aurkitzen bada, eta unibertsoaren aurrerapenaren legea aurkitzea ere zilegi da, frentea iraultzaile bati bide naiteke. Aurkikuntza gauzatzen ez bada, egin dezagun erroka behingoz etorkizunaren alde.

JOSE M. CASTELLS
ABOKATUA

Konstituzioaren legimitaterik eza Euskadin

1976ko Abenduan Gorte frankistek onartutako Erreforma Politikoko Legearen marko barruan osatutako «erreformismo konstituziogile» prozesu baten ondorio da espainiar Konstituzioa. Ez da herri subiranotasun prozesu baten fruitu. Bere sorrera okerraren emaitza da Konstituzioa: parlamentudun demokraziaren norbanakoen zein taldeen ohizko eskubideak gordetzea aldarrikatzen du bere deklarazioetan; baina Ejerzitoa era pribilegiatu batez tratatzea ebasten du bai eta ere, frankismo berankorren indarren arteko hitzarmenaren ondorio. Eta batez ere, «espainiar nazioaren batasun zatigaitza»ren definizio esentziala, funtsezko konstituzio printzipio mailara altxatzen du.

Bere izena aipatzeraz auzartzen ez bada ere, Errepublikako 1938ko Konstituzioari begira darabil autonomien auzia. Estatu interben-

tore modernoaren planifikazio beharren —kurioski erregeioen maila behar du Estatuak— eta, kasik mende bete lehenago sortutako nazionalismo periferiko indartsuen bitartean, kokatuko du Konstituzioak Autonomien auzia. Era honetan Komunitate Autonomotan kuadrikulatuko du Autonomien Estatuak. Plangintza ekonomiko-administratiboaren lurralde mailak baino ez diren Autonomiak, nazionalismoaren teoria klasi-koaren izenak erabiliz izendatuko ditu: «nazionalitate historikoak», esaterako. Estatu espainiarrean dauden estatutik gabeko nazioen autodeterminazio eskubideaz gain, eredu federala ere baztertu egiten du Estatu eredu honek, —nahiz eta teorikoki, federazio zati bakoitzarena izan berezko subiranotasuna—, eta Estatuaren osaketa, subiranotasun horren parte bat federazio zati horien artean bana-

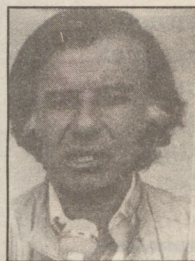
tzetik etorriko litzatekela ulertzen du. Bere garaian, konstituzioaren testuaren aurkako jarreraren adinakoa izan zen, erreferenduma baino lehen, abstentzioaren aldeko kanpaina aktiboa. Kanpaina hartan bat etorri ziren euskal lurraldeetako orduko alderdiak; PNV, Euskadiko Ezkerra eta Herri Batasuna (nahiz eta, amnesia historikoa medio, haietakoren batek begibistakoa ukatu). Alderdi hauek, orduan jada, Euskal Herriko gehiengo osoa batzen zuten, ondorioztatu behar da, Autonomien Estatuak sortzen duen Konstituzioa —botere politikoa legimitatzen duen hitzarmen gisaulertuta— legimitaterik gabekoa dela, oraindik orain, Euskadin.

PAKO LETAMENDIA 'ORTZI'
HISTORIAGILEA

ANTONI ASUNCION
EL PAÍS
90-XII-5

«Odolezko delituak dituzten ETako presoak gizarteratu daitezke. Gaur eguneko legediak ez die galeratzen gizartera normaltasunez itzultzea»

CARLOS MENEM
EL INDEPENDIENTE
90-XII-5

«Ez dit eskuak dardararik egingo matxinatuentzat heriotza zigorra sinatzen dudanean»

HENRI PAROT
SUD OUEST
90-XII-5

«Ni ez naiz ez frantsesa, ez espainola. Ni euskalduna naiz»

JOXE JOAN G. TXABARRI
EL DIARIO VASCO
90-XII-5

«Euskara zaindu eta mainatu egin behar da, desagertzear dagoen landare bat balitz bezala»

ZAKILIXUT

© Olariagak

